

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSÁNAK HIVATALA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét
ellátó helyettesének

KÖZÖS JELENTÉSE

az AJB-565/2018. számú ügyben

Előadó: dr. Bódis Cecília

Érintett szerv: Leányfalu Nagyközség Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának
Jegyzője

2018.

**Az alapvető jogok biztosának
és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyettesének
Közös jelentése
az AJB-565/2018. számú ügyben**

Előadó: dr. Bódis Cecília

Az eljárás megindítása

A panaszos azért fordult az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához, mert a szomszédja birtokvédelmi kérelme alapján Leányfalu Nagyközség jegyzője a telekhatár közelében álló nyírfái és platánfája visszavágásáról, illetve a platánfa két éven belüli kivágásáról rendelkezett. A határozat tartalmazta azt is, hogy az a bírói felülvizsgálatra tekintet nélkül három napon belül végrehajtható. A panaszos az eljárás során együttműködésre törekedett, mégis a határozatból a végrehajtás elkerülhetetlenségéről értesülve értelmetlennek tűnt számára a bírósági felülvizsgálat kezdeményezése és ezáltal a fák esetleges megmentése, jogorvoslati lehetőségét korlátozotttnak látta.

Mivel a panasz alapján felmerült a jogállamiság elve, valamint a tisztességes eljáráshoz fűződő, a jogorvoslatához és az egészséges környezethez való alapvető jogok sérelmének a gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 20. § (1) bekezdése alapján közös vizsgálatot indítottunk, melynek során tájékoztatást kértünk az ügyben eljáró jegyzőtől.

Az érintett alapvető jogok

- A jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelménye: *„Magyarország független, demokratikus jogállam.”* (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés)
- Egészséges környezethez való jog: *„Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez. Aki a környezetben kárt okoz, köteles azt – törvényben meghatározottak szerint – helyreállítani vagy a helyreállítás költségét viselni.”* (Alaptörvény XXI. cikk (1) és (2) bekezdések)
- A tisztességes eljáráshoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”* (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés)
- A jogorvoslatához való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”* (Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés)

Az alkalmazott jogszabályok

- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.)
- A jegyző hatáskörébe tartozó birtokvédelmi eljárásról szóló 17/2015. (II. 16.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Br.)
- A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.)
- A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) Hatályos: 2018. január 1-ig. Felváltotta: az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.)
- A fás szárú növények védelméről szóló 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Fkr.)

A megállapított tényállás

A Pest megyei nagyközségben, Leányfalu zöldövezetében élő panaszos szomszédja 2017. május 30-án birtokvédelmi kérelmet nyújtott be a panaszos platánfája árnyéka, levelei, gyökere okozta zavaró hatások miatt. A kérelmező a telekhatáron álló nyírfák árnyékát is kifogásolta. A panaszos és a szomszédja is több mint 10 éve a településen élnek, a fák kb. 25 méter magasak, a platánfa már 40 éve a panaszos telkén áll.

A vizsgálat megindításakor tájékoztatást kértünk Leányfalu Polgármesteri Hivatal jegyzőjétől. Az aljegyző a hivatal nevében 2018. február 19-én küldött válaszlevelében a következő tájékoztatást nyújtotta. A hozzá forduló birtokvédelmet kérő (a panaszos szomszédja) azzal keresete meg, hogy kerítése mellett 25-30 méter magas fák találhatóak, a fák lombozata méretükből adódóan gátolja a fény bejutását a teleknek körülbelül a felére. Panaszolta, hogy a fa gyökérzete kárt okoz az udvarában lévő díszburkolatban, a kerítésben, esetleges szél esetén a tetőben. Kifejezett kérelme az volt, hogy a szomszédja a kárt okozó platánfát vágja ki, mivel annak gyökere okozza a legnagyobb károkat. A kérelmező a többi fa esetén gallyazást kért. A kérelmező leírása alapján ez egy évek óta fennálló probléma, szomszédja felé a legutolsó megkeresése 2017. május 23-án történt. Tekintettel arra, hogy a birtokvédelmi eljárás tárgya a fent meghatározott növényzet által okozott károkozás, illetve birtoksérelem volt, az eljárás során szakértő erdőmérnököt vontak be. Az erdőmérnökkel két helyszíni szemlét tartottak, a szakember 2017. július 3-án pedig írásban megküldte a fákkal kapcsolatos szakértői véleményét, melynek megállapításai a következők voltak: *„Az ingatlan (...) számmal határos oldalán 3 db fa áll. A 2 db nyírfa (Betula pendula) koruk és méretük miatt veszélyeztetni a szomszéd telken lévőke testi épségét, valamint az ott parkoló járműveket. Megoldást a táblázatban is leírt beavatkozás végrehajtása nyújt. (...) A platán (Platanus x hybrida) esetében azonban a beavatkozás csak ideiglenes lehet, mivel a fa méreténél fogva nem megfelelő (kis) helyen van és a gyökérzete továbbra is károsítani fogja a szomszéd műkö burkolatát. (...) Továbbá javaslom a kerítés melletti cserjék átnyúló részeinek eltávolítását is előírni.”*

2017. július 6-án kelt 500-8/2017. számú határozatban a jegyző a kérelemnek helyt adva a panaszost kötelezte az ingatlanán lévő, kerítés melletti platánfa szomszéd épület teteje fölé nyúló, 2 db ágának eltávolítására, ezt követően pedig, 2 éven belüli eltávolítására, tuskójának glifozát tartalmú szerrel való kezelésére, a kerítés melletti nyírfái 3-4 méter magasságig történő visszavágására, a cserjék átnyúló részeinek eltávolítására.

Az aljegyző válaszában kiemelte: „a birtokvédelmi eljárás lefolytatása során figyelemmel voltunk az ügyféli jogok előmozdítására, ennek keretében mindkét felet rendszeresen tájékoztattuk a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről, melynek során minden egyes eljárási cselekményről értesülhettek, illetve betekintheztek az ügy irataiba és lehetőségük volt nyilatkozatot is tenni az azokban foglaltakra. A rendelkezésre álló bizonyítékok és az ügy valamennyi ismert körülményét egyenként és összességükben értékeltük, ezt követően állapítottuk meg a tényállást és így került meghozatalra az 500-8/2017. sz. határozat, amely 2017. július 26-án jogerőre emelkedett. E határozattal szemben egyik fél sem nyújtott be keresetlevelet.”

Hozzátette, hogy az eljárás során mindvégig arra törekedtek, hogy a felek megbékéljenek egymással és igyekeztek előmozdítani a két szomszéd békés egymás mellett élését. Ismertette számunkra a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának 3. számú állásfoglalásának lényegét (mely a határozatban is szerepel). Eszerint a növényzet kivágására kötelezés kivételesen, csak abban az esetben alkalmazható, ha az érdeksérelem más módon, így kártérítéssel sem hárítható el: „A szomszédos ingatlanon – különösen a közös határvonal közelében – lévő növényzet zavaró, károsító hatása miatt a növényzet eltávolítása iránt indított perben mindenkor azt kell vizsgálni, hogy a növényzet szükségtelenül zavarja-e a szomszédot ingatlana birtoklásában, okoz-e kárt, vagy fennáll-e a károsodás veszélye.”

A panaszos nem látta értelmét, hogy bírósághoz forduljon és a birtokvédelmi határozat megváltoztatása iránt pert indítson, mivel a kötelezést végre kell hajtania a per kezdeményezésétől függetlenül, hiszen a jegyzői határozat tartalmazta, hogy a határozat a fellebbezésre tekintet nélkül

végrehajtható. Véleménye szerint a nyírfák 3-4 méterig visszavágva (gyakorlatilag megfosztva a teljes lombkoronájuktól) szintén mindenképp elpusztulnak.

Sajnálatosnak tartotta, hogy egy zöldövezeti területen, Budapest agglomerációjában a szerinte megalapozatlan döntés azt eredményezheti, hogy 3 db nagyméretű fa elpusztul. A döntés annak ellenére született meg ilyen formában, hogy az eljárás során ő több kompromisszumos megoldást ajánlott és együttműködő volt. Például – ahogy ezt a jegyzői határozat is tartalmazza – felajánlotta a szomszédja számára a zöld hulladék elszállítására szolgáló zsákok megvásárlását is. Jelezte, hogy az ingatlanok keleti fekvésűek, a kérdéses fák a telek déli oldalán helyezkednek el, ezért a saját kertjükre vetnek árnyékot, továbbá a díszburkolat lerakásának szakszerűtlensége is okozhat elváltozást, nem csupán a korábban ott álló fák tolhatják fel azt. Jelezte, hogy a jövőben vizsgálni kellene a fa állapotát, ha veszélyesnek tűnik és nem automatikus kivágásról rendelkezni. Kijelentette, hogy amennyiben valóban veszélyesnek minősülne a fa, természetesen kivágná.

A panaszos szomszédja (a birtokvédelmet kérő) elektronikus üzenetben kérelmezte a jogerős döntésben foglaltak végrehajtását, amelyről értesítették a panaszost, majd a számára előírt kötelezettség (a kerítés melletti nyírfák 3-4 méter magasságig történő visszavágása) elmulasztása miatt eljárási bírságot szabtak ki.

A panaszos 2017. november 21-i elektronikus levelében kérte a végrehajtási eljárás felfüggesztését.

2018. január 12-i végzésében a Pest Megyei Kormányhivatal megsemmisítette a jegyző eljárási bírságot kiszabó végzését arra tekintettel, hogy a panaszos szomszédja a vonatkozó jogszabályok szerint írásbelinek nem minősülő elektronikus üzenetben nem kérelmezhetette volna a végrehajtás megindítását. Ennek megfelelően intézkedtek az eljárási bírság visszafizetéséről.

A csatolt iratokból (pl. a panaszos és a szomszédja, valamint a hatóság és a felek közötti korábbi levelezés másolataiból) kiderül, hogy néhány éve romlott meg a viszony a szomszédok között, ennek okai főként az áthulló levelek gyűjtésének fáradságos munkája, valamint a zöld hulladék elszállításának költségei voltak. A birtokvédelmet kérő szomszédok a zsákokat a panaszos kerítése előtt gyűjtötték össze, illetve ott égették a leveleket. Lassan a falevelek, ágak okozta problémák miatt barátságatlan, rossz viszony alakult ki.

Az aljegyző a panaszosnak írt levelében, illetve megkeresésünkre adott válaszában arról tájékoztatót, hogy a jegyző „őszinte reményét is kifejezte azzal kapcsolatban, hogy a platánfa még megmenthető lesz és talán a két éves időhatár adhat esélyt a megbékélésre.”

A vizsgálat megállapításai

1. A hatáskör tekintetében

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint – többek között – közigazgatási szerv, a helyi önkormányzat tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A jegyző hatósági eljárások során az Ajbt. 18. § (1) bekezdés a) és b) pontja alapján hatóságnak minősül. Birtokvédelmi ügyekben amennyiben nem fordultak a felek bírósághoz, vizsgálati hatáskörünk fennáll. A lefolytatott birtokvédelmi eljárás polgári jogi ügy, ezért a Ptk. szerint jogorvoslat a bíróságtól kérhető, viszont a felülvizsgálat iránt per nem indult. A birtokvédelmi határozat végrehajtásának eljárása során pedig a Br. 24. § (1) bekezdése alapján a Ket. – 2018. január 1.-től Ákr. – rendelkezéseit kell alkalmazni, mely tehát közigazgatási szerv előtti eljárásnak minősül, ennek vizsgálatára is kiterjed hatáskörünk.

Indokolt rámutatni arra is, hogy a biztos vizsgálata során a hatósági jogalkalmazói tevékenység mellett azt is vizsgálja, hogy a tevékenységet szabályozó, azok alapjául szolgáló egyes jogszabályok összhangban állnak-e az alkotmányos alapjogokkal, valamint követelményekkel. Az ombudsman számára egy adott jogi szabályozás alapjogi aspektusú vizsgálatára, valamint a jogszabályok hiányosságaival, tartalmi hibáival összefüggő intézkedések megfogalmazására a törvény lehetőséget teremt. A preventív alapjogvédelemre hangsúlyt helyező ombudsmani gyakorlat alapján a biztos mandátuma keretei között marad akkor, ha az alapjogi szempontú vizsgálathoz nélkülözhetetlen módon, a konkrét alapjogsérelem megelőzése érdekében áttekinti a releváns jogi szabályozást, feltérképezi és jelzi a jogalkotó szervek irányába a normaszöveggel kapcsolatban felmerülő alapjogi, alkotmányossági aggályokat. Mindezekre tekintettel a panaszban felmerült általános kérdések elemzésére kiterjed hatáskörünk.

Az Ajbt. 37. § szerint ha az alapvető jogok biztosa álláspontja szerint a visszásság valamely jogszabály vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz felesleges, nem egyértelmű vagy nem megfelelő rendelkezésére, illetve az adott kérdés jogi szabályozásának hiányára vagy hiányosságára vezethető vissza, a visszásság jövőbeni elkerülése érdekében javasolhatja a jogalkotásra vagy a közjogi szervezetszabályozó eszköz kiadására jogosult szervnél a jogszabály vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz módosítását, hatályon kívül helyezését vagy kiadását, illetve a jogszabály előkészítőjénél jogszabály előkészítését.

2. A vizsgált alapjogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az alapjogi biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépését követően először a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybíróági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”. Elvi megállapításaink megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybíróági döntés megszületéséig – irányadónak tekintjük az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata szerint ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a *jogbiztonság*. A jogbiztonság követelménye nemcsak az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de *az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is*. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van. A jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény ugyanakkor éppen a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket.

2. Az Alaptörvény XXI. cikkében deklarált *egészséges környezethez való jog* értelmezését az Alkotmánybíróság a jelentősége folytán alaphatározatként értékelhető 28/1994. (V. 20.) AB határozatában, valamint az arra épülő későbbi határozataiban végezte el. A testület e döntésében – részletesen elemezve az egészséges környezethez való jogot – megállapította, hogy az elsősorban önállósult és önmagában vett intézményvédelem, azaz olyan sajátos alapjog, amelynek az objektív,

intézményvédelmi oldala túlnyomó és meghatározó. A környezethez való jog az állam környezetvédelemre vonatkozó kötelességei teljesítésének garanciáit emeli az alapjogok szintjére, beleértve a környezet elért védelme korlátozhatóságának feltételeit is. E jog sajátosságai folytán mindazokat a feladatokat, amelyeket másutt alanyi jogok védelmével teljesít az állam, itt törvényi és szervezeti garanciák nyújtásával kell ellátnia. Az állam kötelességeinek magukban kell foglalniuk az élet természeti alapjainak védelmét és ki kell terjedniük a véges javakkal való gazdálkodás intézményeinek kiépítésére¹.

Az Alkotmánybíróság nyomatékosan hangsúlyozta, hogy az állam nem élvez szabadságot abban, hogy a környezet állapotát romlani engedje, vagy a romlás kockázatát megengedje. Ez az állami fellépés olyan korlátját jelenti, amely megakadályozza, hogy a már elért objektív védelmi szint, illetve hatékonyság csökkenjen, az addig elért környezetállapot romoljon. Következésképpen nem engedhető meg, hogy a környezethez való jog érvényesülése társadalmi, gazdasági folyamatok, körülmények függvényében mennyiségileg vagy minőségileg változzon.

Figyelemmel arra, hogy a környezet nem kimeríthetetlen, illetve az abban okozott károk véges javakat pusztítanak, továbbá az ember sok esetben visszafordíthatatlan folyamatokat indít meg, az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az egészséges környezethez való jog védelmének eszközei között a megelőzés elvén alapuló jogintézmények alkalmazásának elsőbbsége van. Az Alkotmánybíróság szerint tehát a környezethez való jog érvényesítése a védelem elért szintjének fenntartásán belül azt is megkívánja, hogy az állam a preventív védelmi szabályoktól ne lépjen vissza a szankciókkal biztosított védelem felé.

Ahogy az mindebből következik, az Alkotmánybíróság határozataiban az egészséges környezethez való jogot elsősorban intézményvédelmi kötelezettségként értelmezte. Ezzel ugyanakkor csak a közvetlen alapjogi védelem alanyi oldalát zárta ki, azt nem, hogy az egészséges környezethez való jognak lennének alanyi jogon érvényesíthető elemei is. Rámutatott a testület arra is, hogy a jogalkotásnak – a dogmatikai lehetőségek határai közt – mindazokat a garanciákat is nyújtania kell, amelyeket az Alkotmány egyébként az alanyi jogok tekintetében biztosít². *Az egyéni jogvédelem biztosítása érdekében tehát az egészséges környezethez való jog alanyi jogként érvényesíthető elemei között szerepelnek az ügyféli jogok, az eljárási garanciák kikényszeríthetősége, s így pl. az Alaptörvény által önálló alapjogként is deklarált tisztességes eljárásról vagy a jogorvoslatról való jog is.* Az egészséges környezethez való jog alanyi oldalán álló alapjogok rendkívül szoros kapcsolatban állnak a már hivatkozott jogállamisággal, jobbiztonsággal.

3. *A tisztességes eljárásról való jog az emberi méltósághoz való jogból is levezethető olyan alapvető jog, amely szoros kapcsolatban áll az egyenlőséghez való jog egyes elemeiből eredő elvárásokkal is.* Ezek közül az egyenlő méltóságú személyként történő egyenlő bánásmódot, az egyenlőként kezelést kell érteni. A tisztességes eljárás azonban ezen kívül számos elvárást is felölel: olyan jogalkalmazói eljárást foglal magában, ami a materiális jogállam értékrendjének megfelelő, a demokratikus alkotmányfejlődés során kikristályosodott alapelvek és szabályok alapján zajlik. A tisztességes eljárás a jobbiztonság elvéhez hasonlóan olyan szabály, ami önálló alkotmányjogi normaként érvényesül, tehát nem csupán más előírásokat kiegészítő, járulékos szabály. Mindezek mellett a tisztességes eljárás követelménye minden olyan eljárásra vonatkozik, amelyben valamely természetes vagy jogi személy az állam jogalkalmazói tevékenysége által érintett. Egységes az értelmezési gyakorlat abban, hogy a tisztességes eljárás követelményének a közigazgatási hatósági eljárásban is érvényesülnie kell.

Ez az alkotmányos alapelv a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből és 57. §-ából is levezethető volt, azonban a 2012. január 1-én hatályba lépett Magyarország Alaptörvényének XXIV. cikk (1) bekezdése már egyértelműen kimondja, hogy „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

¹ 996/G/1990. AB

² ABH 1994, 139-140.

Ez a cikk az Európai Unió Alapjogi Chartájába foglalt megfelelő ügyintézéshez, a „jó közigazgatáshoz” való jog követelményeként fogalmazza meg a bíróságokon kívül a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozóan is a tisztességes eljárás követelményét.

A tisztességes eljárás (fair trial) követelménye az Alkotmánybíróság 6/1998. (III. 11.) AB határozata szerint: „a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás 'méltánytalan' vagy 'igazságtalan', avagy 'nem tisztességes'...”.

4. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybíróság több beadvánnyal kapcsolatban is leszögezte annak fontosságát, hogy a jogorvoslathoz való jog alapvető célja a megfelelő, hatékony jogvédelem lehetőségének a megteremtése. Ennek következtében tekintettel kell lenni arra, hogy ne csak formálisan valósuljon meg a jogorvoslat lehetősége, hanem ténylegesen is alkalmas legyen arra, hogy betöltse szerepét a jogrendszerben. Ezen követelmények megsértésének leggyakoribb módja, amikor közvetett eszközökkel valósul meg a jogorvoslati jog csorbítása. Ilyen esetekben a jogorvoslathoz való jog formálisan megvan ugyan, tehát biztosított, azonban a gyakorlása a sérelmek megoldását nem, vagy nem megfelelő módon teszi csak lehetővé. Ezek a közvetett eszközök például a jogorvoslati kérelem benyújtására meghatározott rövid határidők, vagy a döntés ügyfél tudomására juttatásának nem megfelelő jogszabályi garanciái, illetve a rövid határidő ellentéte, amikor az elbírálásra jogosult szervezetnek a másodfokú döntés elbírálására biztosított határideje indokolatlanul hosszú és a kedvezően meghozott döntés okafogyottá válik, és így már nem teszi lehetővé a sérelmek orvoslását.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog tényleges érvényesüléséhez a „jogorvoslás” lehetősége is szükséges, vagyis az, hogy a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát (23/1998. (VI. 9.) AB határozat, 49/1998. (XI. 27.) AB határozat, 19/1999. (VI. 25.) AB határozat).

3. Az ügy érdemében

A birtokvédelmi eljárás általános szabályait és az egyedi eljárásban a hatásköri szabályokat, a szakértői vélemény igénybevételének lehetőségét, a határozat végrehajtásának határidejére és jogorvoslatra nyitva álló határidőre, illetve a határozat visszavonására vonatkozó szabályokat vizsgáltuk. Arra is kerestük a választ, milyen egyéb eljárási rend szerint van mód egy magánterületen álló fa kivág(at)ására, a jegyzői környezetvédelmi hatáskörben milyen megoldási lehetőségek álltak rendelkezésre. Szeretnénk kiemelni, hogy nem bírálhatjuk felül a jegyzői döntést, erre vonatkozó hatáskörünk nincs. A fák által okozott problémák megítélése olyan szakkérdés, melyben állást nem foglalhatunk, eljárásunk során kizárólag a jogalkalmazás és esetleges szabályozási, értelmezési nehézségek alapjogi vonatkozásaira koncentráltunk.

3.1. A dolog használatának általános magánjogi korlátját a Ptk. 5:23. § határozza meg: „A tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen a szomszédokat szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.” A szomszédjog érvényesítésére azonban csak magánjogi úton kerülhet sor.

A szomszédjoghoz tartalmában, lényegében hasonlatos, irányultságában és érvényesítési módjában azonban eltérő az 5:5. § (1) bekezdése, amely alapján a birtokost birtokvédelem illeti meg, ha birtokától jogalap nélkül megfosztják vagy birtoklásában jogalap nélkül háborítják (tilos önhatalom). A Ptk. 5:8. § (1) alapján a birtokos egy éven belül a jegyzőtől is kérheti az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését, feltéve, hogy nem a birtokláshoz való jog a kérdés, megteremtve ezzel a birtokvédelem sajátos közjogi kapcsolatát.

A birtoklásban való zavarást az ítélkezési gyakorlat is tág értelemben fogja fel, nemcsak a

dolog feletti hatalom gyakorlásának akadályozását érti rajta, hanem számos olyan magatartást is, amely a birtokost az uralma alatt lévő dolog rendeltetésszerű használatában akadályozza.

A Ptk. 5:8. § (2) alapján a jegyző elrendeli az eredeti birtokállapot helyreállítását és a birtoksértőt a birtoksértő magatartástól eltiltja; kivéve, ha nyilvánvaló, hogy az, aki birtokvédelmet kért, nem jogosult a birtoklásra vagy birtoklásának megzavarását túrni volt köteles.

A Br. 8. § (1) bekezdése szerint a települési jegyzőnek a hozzá benyújtott birtokvédelmi kérelem alapján eljárási kötelezettsége van.

A Br. 1. § (2) bekezdésének d) pontja szerint a jegyző a birtokvédelmi eljárás során a szakszerűség, az egyszerűség és a felekkel való együttműködés követelményeinek betartásával biztosítja a tisztességes ügyintézését.

A Br. 13. § (1) alapján a birtokvita eldöntéséhez szükséges tényállás megállapítása során a jegyző a felek által előterjesztett, valamint a bizonyítási eljárás során megismert bizonyítékokat szabadon mérlegeli. A jegyzőnek azt kell vizsgálnia, hogy milyen volt az eredeti birtokállapot, és azt tilos önhatalommal megzavarták-e? Ha arra a következtetésre jut, hogy megtörtént a zavarás, akkor a Br. 6. §-a alapján határozatával elrendeli az eredeti birtokállapot helyreállítását és a birtoksértőt a magatartástól eltiltja. A jegyző jogkérdést nem vizsgálhat.

Ha a jegyző a birtokvédelmi eljárást az eljárási határidőn belül nem folytatja le, a kormányhivatal – az arról történő tudomásszerzést követő nyolc napon belül – határozattal másik jegyzőt jelöl ki a birtokvédelmi eljárás lefolytatására, és ezzel egyidejűleg fegyelmi eljárást kezdeményez a mulasztó jegyző ellen a polgármesternél³.

A jegyző határozata ellen közigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs, hiszen alapvetően mégis magánjogi kérdésről van szó. Az a fél, aki a jegyző birtokvédelem kérdésében hozott határozatát sérelmesnek tartja, a határozat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a bíróságtól a másik féllel szemben indított perben kérheti a határozat megváltoztatását. Mivel az eljárás során hozott minden döntéssel kapcsolatos másodfokú eljárás a járásbíróság hatáskörébe tartozik, a jogorvoslati eljárásra a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény XX/A. fejezetében foglaltak voltak irányadók. 2018. január 1-től a hatályos új eljárási törvény, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (új Pp.) XLI. fejezete („a jegyző birtokvédelmi ügyben hozott határozatának megváltoztatása iránt indított perről”) rendelkezéseit kell alkalmazni.

A jegyzőnek a birtoklás kérdésében hozott határozatát a meghozatalától számított három napon belül végre kell hajtani. A végrehajtási eljárás során a Ket. szabályai voltak az irányadók⁴.

A bíróság feladata⁵, hogy felülbírálja a jegyző előtt lezajlott eljárás után a vitát, de a bíróság nem a jegyzői eljárás szabályszerűségét vizsgálja, hanem a birtokláshoz való jogosultság alapján dönt a vitáról. A kereseti kérelem és ellenkérelem korlátai között a birtokláshoz való jognak megfelelő birtokállapot létrehozása felől rendelkezik. A perben a bíróság a hasznok, károk és költségek kérdésében hivatalból akkor is határoz, ha az érdekelt fél csak a birtoklás kérdésében indított keresetet.

A növények által okozott birtokháborításból fakadó ügyek végső soron szomszédjogi alapú ügyek is egyben. A szomszédjogok és a tulajdonjog korlátainak különös szabályairól szóló 2013. évi CLXXIV. törvény szerint, ha a szomszédos ingatlanok határvonalán álló növény valamelyik ingatlan rendes használatát akadályozza, illetve kárt okoz vagy annak veszélyével fenyeget, és az érdeksérelem más módon nem hárítható el, az ingatlan tulajdonosa követelheti, hogy azt közös költségen távolítsák

³ Br. 11.§

⁴ Ákr. váltotta fel 2018. január 1.-től

⁵ A bírónak azt kell vizsgálnia, hogy szükségtelen-e a zavarás. Amennyiben a zavarás nem éri el a szükségtelen mértéket, a zavarás elszüntetését túrési kötelezettség terheli, ellenkező esetben úgynevezett elhárítási igény (birtokvédelem, Ptk. 5:21. §, 5:5. §) illeti meg, illetve károsodás veszélye esetén az eset körülményeihez képest a Ptk. 6:523. §-ban foglalt lehetőségek (a veszélyeztető magatartástól való eltiltás, a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére kötelezés, illetve biztosíték adására való kötelezés) közül választhat, végső soron pedig, ha kár éri, akkor a deliktuális felelősség szabályai szerint (Ptk. 6:519. §) annak megtérítését követelheti.

el.

Az ingatlan tulajdonosa csak akkor jogosult az áthajló ágak és átnyúló gyökerek levágására, ha azok az ingatlan rendes használatát akadályozzák, és azokat a növény tulajdonosa felhívás ellenére sem távolítja el.

A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának 3. számú állásfoglalásában kimondta: a növényzet kivágására kötelezés kivételesen, csak abban az esetben alkalmazható, ha az érdeksérelem más módon, így kártérítéssel sem hárítható el.

A Kúria a Pfv.I.21.625/2012/10. számú döntésében egy fa hatásai miatt indított hasonló ügyben kifejtette: „a felperesnek az ingatlana zavartalan használatához fűződő érdekét egybevetve az alpereseknek az ezüsthévíz létéhez fűződő környezetvédelmi érdekével – a Legfelsőbb Bíróság PK 3. számú állásfoglalásában foglaltakra is figyelemmel –, nem teremtődött olyan kivételes helyzet, amely szerint a felperes érdekséreleme kizárólag a fa kivágásával lenne elhárítható. Ezért a szükségtelen zavarás ténye megállapíthatóságának hiányában, továbbá a kárveszély más módon való elháríthatóságára tekintettel az ezüsthévíz kivágása szükségtelen, az nem indokolt. (...) Az ügyben nem hagyható figyelmen kívül a kertesi családi házakkal beépített környezet, továbbá az, hogy a fák *porelvonó, levegőtisztító hatásuk folytán a lakókörnyezet javításában fontos szerepet töltenek be*, így azok telepítése és a meglévő zöld növényzet megővése *általános környezetvédelmi érdek*. Erre tekintettel a szomszédjogi vitákban általában nem kerülhet sor a fák kivágásának elrendelésére.”

3.2. A jegyző határozatában és a válaszevélben is kifejezte, hogy évek óta fennálló problémáról van szó. A birtoksértés folyamatosságára hivatkozva hatáskörét megállapította. A birtokvédelmi ügyekben eljáró szervek hatáskörét a Ptk. határozza meg, amely szerint az, akit birtoklásában zavarják, a jegyzőtől egy éven belül kérheti a zavarás megszüntetését. Amennyiben a birtokháborítás folyamatos cselekvésben nyilvánul meg, saját gyakorlatunk szerint kialakított álláspontunk, illetve a jogirodalmi többségi nézet szerint a kezdő időpont a folyamatos magatartás megkezdésével esik egybe⁶.

A birtoksértés időpontjának meghatározása nem mindig egyértelmű a joggyakorlatban.⁷ „Amennyiben a kérelmező a növényzet természetes fejlődése alapján annak *hatására* alapítja a kérelmet (például leárnyékoló hatás, áthajló ágak, gyökérszét növekedésével összefüggő birtoksértés), a birtoksértő magatartás (hatás) egy éven belüli eredményének időpontjára való tekintettel helye lehet ugyan a birtokvédelmi kérelem érdemi elbírálásának, de ilyen esetben azt szükséges vizsgálni, hogy a zavaró hatás egy évvel a kérelem benyújtása előtt valószínűsíthetően jelen volt-e, vagy sem. Amennyiben igen, a hatáskör hiányára tekintettel a kérelmet el kell utasítani.”⁸

3.3. A birtokvita eldöntéséhez szükséges tényállás megállapítása során a jegyző a felek által előterjesztett, valamint a bizonyítási eljárás során megismert bizonyítékokat szabadon mérlegeli.

A jegyző az eljárásba erdőmérnök szakembert vont be, két alkalommal helyszíni szemlét tartott, a szakértő pedig írásban is benyújtotta a véleményét.

A bizonyítási terhet az a fél viseli, akinek érdekében áll, hogy a bizonyítandó tényeket a jegyző valószínűsítse. A fél a bizonyítékokat a bizonyítási eljárás befejezéséig bármikor előterjesztheti. Ha a tényállás tisztázása érdekében szükséges és valamelyik fél helyszíni szemle tartását kezdeményezi, a jegyző fogadatosítja a helyszíni szemlét. Ennek során az érintett ingatlanra beléphet, ott a birtokvitával összefüggő bármely iratot, tárgyat (stb.) megvizsgálhatja, a szemle helyszínén tartózkodó személytől felvilágosítást kérhet, a helyszínről, az ingóóról és ingatlanról fényképet vagy kép- és hangfelvételt készíthet, továbbá egyéb bizonyítást folytathat le. A szemle eredményes és

⁶ A polgári törvénykönyv magyarázata, KJK Kiadó, 2007., p. 631 (Korábbi Ptk. magyarázat, de a jogintézmény lényegére jelenleg is érvényes)

⁷ Ld. pl. AJB-102/2012. számú ügy

⁸ Ld. http://www.kormanyhivatal.hu/download/c/6d/a1000/Birtokvedelmi_eljarasrol_jegyzoknek.pdf

biztonságos lefolytatása érdekében a rendőrség közreműködése is kérhető.

A bizonyítási eszközök között a kormányrendelet nem említi a szakértőt, de ha valamelyik fél szakvéleményt terjeszt elő, az bizonyítékként értékelhető. A jegyző nem folytat olyan eljárási cselekményeket, amelyeket egyik fél sem kezdeményezett, és a jegyzőnek hiánypótlás kibocsátására sincs lehetősége.

3.4. A jövőbeni fakivágás elrendelése kapcsán kiemeljük, hogy a Ptk., hasonlóan a korábbi szabályozáshoz, nem teszi lehetővé a „birtoksértés előkészülete” ellen birtokvédelmi eszközök alkalmazását, a „preventív” jogvédelmet, ugyanis a birtokost megillető birtokvédelem szükségszerű fogalmi eleme a birtoktól való jogalap nélküli megfosztás vagy a birtoklásban való jogalap nélküli háborítás.

3.5. A Ptk. 5:8 § (4) és (5) bekezdése szerint a jegyzőnek a birtoklás kérdésében hozott határozatát a meghozatalától számított három napon belül végre kell hajtani. A keresetindításnak a jegyző által hozott határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, kivéve, ha a jegyző a hasznok, károk és költségek kérdésében is határozatot hozott, és az érdekelt fél ebben a kérdésben vagy a birtoklás kérdésében pert indított. A bíróság elrendelheti a birtoklás kérdésében a jegyző által hozott határozat végrehajtásának felfüggesztését, ha a rendelkezésre álló adatok alapján a határozat megváltoztatása várható.

A jegyző határozatának bíróság előtti megtámadására biztosított 15 napos határidő anyagi jogi jellegű⁹. A jegyző határozatát sérelmesnek tartó félnek (felperesnek) a keresetlevelet ennek megfelelően olyan időben kell benyújtania az eljáró jegyzőhöz, vagy a peres eljárásra illetékes bírósághoz, hogy az a tizenöt napos határidő utolsó napján beérkezzen. (A jegyző határozatában foglalt kötelezettség végrehajtásának felfüggesztése az új Pp. 567. §-a szerint történik, a bíróság soron kívül határoz erről, szükség esetén a feleket is meghallgatja. Ha a bíróság elrendeli a végrehajtás felfüggesztését, a végzést haladéktalanul megküldi a jegyzőnek.)

3.6. A jegyzővel és a polgármesterrel folytatott levelezésből kitűnik, hogy noha sajnálatosnak tartotta a kivágás elrendelését maga a jegyző is, de nem látott jogi lehetőséget annak utólagos módosítására, visszavonására. Nincs visszavonásra vonatkozó szabály a Br.-ben, a 21. § (1) szerint kijavításra is csak akkor van lehetőség, ha a határozatban név-, szám- vagy más elírás, illetve számítási hiba van, az eljáró szerv a hibát kijavítja, ha az nem hat ki az ügy érdemére. Kiegészítésre pedig akkor, ha a határozat meghozatalától számított egy év még nem telt el, az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot nem sért, és ha a határozatból kötelező tartalmi elem hiányzik, vagy az ügy érdeméhez tartozó kérdésben nem született döntés.

3.7. Az Fkr. 4. § (1), (2), és (3) bekezdése szerint a használó köteles gondoskodni az ingatlanon lévő fás szárú növények fenntartásáról az adott faj tulajdonságainak megfelelő szakszerű kezeléséről (így különösen víz- és tápanyag-utánpótlásról, metszésről, növény-egészségügyi beavatkozásról), valamint szükség szerinti pótlásról. A használó köteles gondoskodni az ingatlanán lévő fás szárú növények emberi életet, egészségét veszélyeztető részeinek eltávolításáról, ágak, virágzat, termés, levelek összegyűjtéséről.

Az Fkr. 7. § (2) bekezdése értelmében az első fokú környezetvédelmi hatóságnak intézkedési kötelezettsége van; a fás szárú növényvel rendelkezni jogosultat a fás szárú növény kivágására kötelezi, ha a fás szárú növény az élet- vagy vagyonbiztonságot veszélyezteti, és e veszély másként nem hárítható el.

⁹ Ld. 2309/2011. számú polgári elvi határozat, Kúria 4/2003. PJE

Jelen ügyben a fák ilyen mértékű visszametszését, különösen annak kivágását akkor lehetett volna elrendelni, ha megindul az eljárás, illetve a fák az élet- vagy vagyonsbiztonságot veszélyeztetik.

Leányfalu Nagyközség Önkormányzat Képviselő-testületének a fás szárú növények védelméről szóló 10/2016. (VII. 21.) önkormányzati rendelete¹⁰ tartalmazza a követendő eljárási rendet.

3.8. Az Alkotmánybíróság 2007. március 27.-én hozott, 120/B/2001. AB határozatában¹¹ megállapította, hogy „a birtokháborítás megszüntetéséhez viszonylag gyors, a helyszín ismeretén, adott esetben helyszíni szemlén alapuló intézkedésre van szükség, ennek feltételeit megteremteni a bíróságok révén általában nem lehetséges. (A helyi bíróságok a községekben nem, a városoknak is csak alig több mint egyharmadában működnek.) Ez indokolja, hogy a birtokháborítási ügyek intézésében helyben, de legalább is közel lévő hatóság működjön közre. A Ptk. a jegyző közreműködését igényli, aki a képesítési követelmények eredményeként a szükséges szakmai ismertekkel rendelkezik...”

Szakirodalmi álláspont is hangsúlyozza, hogy „A birtokvédelem jogintézménye a közjog és a magánjog határmezsgyéjét képezi”¹². A jegyző hatáskörébe tartozó birtokvédelmi eljárás „hibrid” volta kezdetektől fennáll, a polgári jogi possessorius birtokvédelmet egy közigazgatási hatóság dönti el, kezdetben a közigazgatási eljárási szabályok segítségével, mostanra külön eljárási jogszabályt alkalmazva.

A Br. 3. § (2) bekezdése kifejezetten előírja, hogy a jegyző az eljárás során tájékoztatja az eljárásban részt vevőket az eljárással kapcsolatos jogaikról és kötelezettségeikről, így a helyes jogalkalmazásnak, tájékoztatás nyújtásának létezik jogszabályi kerete (alapja) is.

Fontos kiemelni, hogy a panaszos által elmulasztott bírósági felülvizsgálat hiányában a jegyző határozata jogerős, végrehajtható. Az Alkotmánybíróság szerint¹³ a jogerő intézménye – a jogállamiság részeként – alkotmányos követelmény. A jogorvoslati lehetőségek biztosítása mellett beállott jogerő tiszteletben tartása a jogrend egészének stabilitását, biztonságát szolgálja.

Statisztikai adatok szerint¹⁴ évente 6-8000 jegyzői birtokvédelmi ügy indul az országban, melyek hozzávetőlegesen harmada zárul érdemi döntéssel. A jegyzői határozat bírósági felülvizsgálatára a döntések (érdemi, elutasító és megváltoztató) kevesebb mint tizedében kerül sor. Látható, hogy nem elhanyagolható ügyszámról van szó. Saját gyakorlatunkban abból a szempontból is fontos jogintézménynek tartjuk a jegyzői birtokvédelmi eljárást, hogy a helyi viszonyok közötti környezetvédelmi szempontok érvényesítésére a birtokvédelmi ügyeken keresztül lehetőség van. Véleményünk szerint a jegyzőknek fontos szerepük van a helyi ügyek professzionális megoldásában, vállalniuk kell – a rövid határidők ellenére is – a szakszerű döntéshozatalt, ezért is hangsúlyozni szeretnénk annak fontosságát, hogy az eljárási szabályok tegyék ezt lehetővé. Ellenkező esetben, az eljárási lehetőségek kiüresednének és a bíróságokra egyre nagyobb számban kerülnének az ügyek.¹⁵

3.9. Ahogy a fentiekből látható, a jelen ügyben eljáró jegyző a probléma megoldására törekedett, a hatásokat egy éven belülnek értékelte – tehát nem élt a bírósághoz továbbítás lehetőségével -, megállapította a hatáskörét, erdőmérnök szakértő közreműködését kérte, majd a kapott vélemény alapján a fák visszavágására kötelezte a panaszost, illetve egy fa kivágását a jövőre

¹⁰ <http://www.njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh4eg1ed2dr7eo8dt7ee6em9cj6bx1cf8cc7by2cc5cc2l>

¹¹ <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/index.php?m=0&p=kozlart&ev=2007&szam=3&k=1>

¹² Ld. Dr. Méhes Tamás: Közjog a magánjogban, birtokvédelem jegyzői szemmel <https://akk.uni-nke.hu/document/akk-uni-nke-hu/2016-evi-4-szam-opuscula-civilia-original.pdf>

¹³ Ld. 9/1992. (I.30.) AB határozat

¹⁴ Forrás: a Magyar Birtokvédelmi Szövetség főtükára saját kutatása, 2014-2016-os Központi Statisztikai Hivatal OSAP (hivatalos statisztikai szolgálat országos statisztikai adatgyűjtési programja keretében adatgyűjtést) is figyelembe véve

¹⁵ Ld. Kúria Joggyakorlat elemző munkacsoport megállapításai:

http://www.lb.hu/sites/default/files/joggyak/joggyak_osszefoglalo_2018_dr_orosz_arpad.pdf

halasztva rendelte el, két éven belüli határidővel.

A birtokvédelmi határozat tartalmazta a háromnapos végrehajtási határidőt, de nem volt világos a bírósághoz fordulás lehetősége és annak lehetséges következményei – pl. végrehajtás felfüggesztése – tekintetében. A Br. 19. § da) pontja alapján a határozat tartalmazza a jogorvoslat lehetőségéről való tájékoztatást, de álláspontunk szerint a tájékoztatás akkor volna teljes, ha kitérne a polgári eljárási szabályok végrehajtást felfüggesztő részére is, azaz az új Pp. megfelelő szabályaira. *Álláspontunk szerint, ha nem elég teljes körű a tájékoztatás a jogorvoslatról, azaz nem tér ki az új Pp. szabályaira is, csorbul a tisztességes eljáráshez és a jogorvoslatához fűződő jog.*

A jegyző eljárásának tárgya a Ptk. alapján a birtoklás tényén alapuló birtokvédelem biztosítása, az a rendeltetése, hogy – akár a bírói út igénybevétele esetén, tehát a jogkérdés eldöntéséig – az eredeti állapotot biztosítsa. A nyilvánvaló kitétel a jogszabályban arra utal, hogy bonyolult bizonyításnak az új eljárási szabályok alapján nincs helye. Az életveszély, vagyonveszély, nyilvánvaló vészhelyzet hiányát esetünkben az is alátámasztja, hogy az eljáró jegyző a platánfa kivágást két évvel későbbi időpontra rendelte el. A számunkra küldött levelében a jegyző a saját döntésével ellentétes véleményének adva hangot, kifejezte, hogy sajnálja a platánt és bízik a megbékélésben és a fa megmentésben.

A Br. által a jegyzői eljárásra kialakított bizonyítás eszközei korlátozottak. Ennek megfelelően a birtokvédelmi hatáskörben eljáró jegyzőknek döntéseikben – hacsak pl. azonnali veszély okán nem az az egyetlen megoldás – mindenképpen kerülniük kell a végletes, visszafordíthatatlan megoldásokat. A jövőbeni fakivágás elrendelése arra enged következtetni, hogy ténybeli alapokon nyugvó birtoksértés nem egyértelműen volt megállapítható. A jövőre halasztott, kivágásra kötelezés egy olyan (végrehajtható) döntés, mely nem ad semmilyen lehetőséget annak ellenőrzésére, hogy a fa birtoksértő, ill. akár veszélyt okozó hatással rendelkezik.

Összegezve a fentieket, álláspontunk szerint az egyedi ügyben a hatásköri korlátok mellett a fa állapota megítélésének, a zavarás szükségszerűségének nem pusztán ténykérdéseken alapuló vizsgálata *túlmutatott* a jegyzői birtokvédelmi hatásköri lehetőségeken. Véleményünk szerint szükséges lett volna körültekintőbben vizsgálni a megfelelő, másik – azaz fakivágási – eljárás megindításának a lehetőségét is. Amint azt több korábbi jelentésünkben is hangsúlyoztuk, a fa megléte nem csak az adott telek szempontjából fontos, az egész településre fejt ki pozitív hatásait.¹⁶

Megállapítjuk, hogy a jegyző elmulasztotta megindítani a fakivágási eljárást, ennek lehetőségéről tájékoztatást sem nyújtott a beadványozónak, ezáltal az egészséges környezethez fűződő joggal összefüggő, tisztességes hatósági eljárás és a jogorvoslatához fűződő jogokat érintő visszásságot idézett elő.

3.10. A birtokvédelmi eljárásban „perújítási” jellegű lehetőség nincs. Ha nem teljesít önként a kötelezett (panaszos), a végrehajtást foganatosítani kell. A kormányhivataloknak birtokvédelmi ügyekben új eljárásra kötelező hatáskörük nincs. Amennyiben jogszabálysértő határozat születik, azt a bírósági felülvizsgálatban lehet megállapítani, a jogvitáról szóló döntés mellett, kiegészítő jelleggel. A végrehajtási eljárásban rendelkezésre állnak a jogorvoslati eszközök. Kérdéses azonban, vajon a panaszos számára milyen megoldási lehetőség(ek) áll(nak) rendelkezésre az aljegyző által a határozaton kívül, leveleiben felvetett, a fa megmentésére vonatkozó remény teljesülésére.

A háromnapos végrehajtási határidő gyakorlati alkalmazásának fent vázolt kérdésessége felveti a jogállamiság elvéhez, a tisztességes eljáráshez, az egészséges környezethez való, továbbá a jogorvoslatához fűződő joggal összefüggő visszásság lehetőségét.

Megállapítjuk, hogy a birtokvédelmi határozat végrehajtására meghatározott háromnapos határidő, illetve a bírósági felülvizsgálatra nyitva álló tizenöt napos határidő szabályai nincsenek összhangban, alkalmazhatóságuk kérdéses, ezért a szabályozás a fent idézett alapjogokkal összefüggő visszásság közvetlen veszélyét hordozza magában.

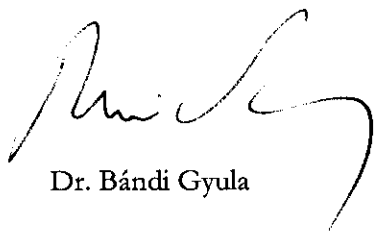
¹⁶ Ld. legutóbb az AJB- 836/2018. számon kiadott jelentésünk

Intézkedések

A feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszasságok bekövetkezése lehetőségének jövőbeni megelőzése érdekében a jelentésünkben megfogalmazott szempontrendszerre figyelemmel:

1. Az Ajbt. 32. § (1) alapján felkérjük a Leányfalu Község Önkormányzat *jegyzőjét*, hogy a jövőben fordítson kiemelt figyelmet a fás szárú növények védelmére, a birtokvédelmi hatáskörét a jogszabályokban meghatározott keretek között gyakorolja.
2. Az *igazságügyi miniszter* figyelmét felhívjuk a fent elemzett, egységes jogalkalmazást hátráltató problémákra és az Ajbt. 32. §-a alapján kérjük, hogy a jegyzői kar felügyeletét ellátó miniszterrel együttműködve fontolja meg olyan intézkedések megtételét, melyek a Br. alapján hozott jegyzői birtokvédelmi határozat végrehajtási határideje és a jogorvoslatra nyitva álló határidő kérdésében, valamint a jogorvoslatról szóló teljes körű tájékoztatás tekintetében egyértelművé és egységessé teszik a jogalkalmazást.
3. A birtokvédelmi eljárási kérdésekről szóló megállapításaink megismerése érdekében a jelentést megküldjük *az agrárminiszternek*, valamint *a legfőbb ügyésznek*.

Budapest, 2018. *október 12.*

Dr. Bándi Gyula

